

Коваль Вікторія Олександрівна,
доцентка, доцентка кафедри дошкільної та початкової освіти
Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка;

Кисла Оксана Федосіївна,
доцентка, доцентка кафедри дошкільної та початкової освіти
Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРЕДМЕТНО-МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Сучасна освіта зазнає кардинальних змін і не тільки у зв'язку з глобальною пандемією COVID-19, воєнним станом, введенням дистанційного навчання, а і тому, що відбувається впровадження «принципово нової моделі, що синтезує в собі ціннісний, творчий, компетентнісний та особистісно-орієнтований підходи до всіх учасників освітнього процесу, який передбачає здобуття майбутніми педагогами умінь та навичок, необхідних для успішної самореалізації у професійній діяльності, особистому житті, громадській активності в умовах невизначеності, характерних для сьогодення» [5, с. 23] У Професійному стандарті «Вчителя закладу загальної середньої освіти» серед окреслених компетентностей визначена предметно-методична яка:

- навчає моделювати зміст освіти відповідно до обов'язкових результатів навчання здобувачів освіти, визначених державними стандартами освіти,
- дозволяє формувати і розвивати в здобувачів освіти ключові компетентності і наскрізні вміння;
- допомагає здійснювати інтегроване навчання здобувачів освіти;
- вчить добирати і використовувати сучасні й ефективні методики і технології навчання, виховання й розвитку здобувачів освіти;
- навчає формувати ціннісні ставлення в здобувачів освіти [6, с. 9-12].

Одним із шляхів вирішення цих викликів сьогодення є впровадження адаптивного навчання. Метою статті є розкриття особливостей предметно-методичної підготовки майбутніх вчителів початкової школи із застосуванням адаптивного навчання під час практик.

Бондар В. та ін. визначають адаптивне навчання як «явище з широким спектром впливу особистості на оточуюче її освітнє, соціальне, морально-етичне середовище, або навпаки – впливу зовнішніх і внутрішніх чинників на особистість» [1, с. 37]. Цветаєва О. розуміє «як підхід, що передбачає налаштування навчального процесу на потреби кожного здобувача освіти, «пристосування» під його здібності, знання, вміння та навіть настрої незалежно від форми здобуття освіти та її рівня» [7].

У процесі фахової підготовки формування предметно-методичної компетентності майбутнього вчителя початкової школи у вищому навчальному закладі відбувається під час вивчення навчальних предметів циклу загальної та професійної підготовки. Різноманітні види практик сприяють розширенню методичної підготовки. Зауважимо, що вагоме значення для формування предметно-методичної компетентності майбутнього фахівця має залучення його до науково-дослідної роботи і розв'язання науково-педагогічних проблем.

Для ефективної дослідницької діяльності студентів необхідні наступні якості [3, с. 320]:

- вмотивованість майбутнього фахівця, тобто бажання досягти високого рівня професійного розвитку;
- потреба в отриманні знань, що необхідні для вирішення дослідницьких завдань у професійній діяльності;
- наявність уміння критично ставитись до інформації, орієнтуватися в інформації щодо необхідності її використання в побудові власної траєкторії розвитку; використовувати комплекс дослідницьких методик безпосередньо на практиці.

Перед практикою викладачі розробляють індивідуальні та групові завдання для студентів творчо-репродуктивного та творчого (продуктивного) рівнів. Найчастіше завдання пов'язані з використанням методу проєктів, що поєднують дослідницьку та творчу діяльність студентів; надають можливість інтегрувати різні методи, засоби навчання; поєднувати знання з різних галузей (використовувати міжпредметні зв'язки), а найголовніше студенти можуть обирати значущі для них теми [4, с. 56]. Майбутні вчителі обирають завдання, спираючись на особисті інтереси та нахили (літературна творчість, образотворче мистецтво, впевнене володіння ІКТ, програмування, дослідницькі навички). Обравши тему проєкту, вони можуть об'єднатись у групи або ж працювати індивідуально. У першому випадку розподіл обов'язків для виконання певної частини проєкту має відбуватись у відповідності до нахилів студентів. Така організація роботи сприяє самостійному виконанню завдань студентами, а педагогічне керівництво їх діяльністю забезпечується через систему індивідуальних консультацій.

Для ефективного формування предметно-методичної компетентності майбутніх вчителів початкової школи під час реалізації індивідуальних або групових завдань (проєктів) на практиці використовуються інформаційні технології. Застосування їх у навчальному процесі забезпечує студентам доступність до актуальної інформації у зручний час; можливість вибору зручного темпу та траєкторії навчання, яка відповідає індивідуальним здібностям та потребам здобувача освіти. Застосування платформ дистанційної

освіти створює сприятливі умови для навчання та активізації пізнавальної діяльності кожного студента.

Отже, така організація роботи щодо формування предметно-методичної компетентності майбутнього вчителя початкової школи стимулює діяльність студентів у процесі фахової підготовки, максимально наближеної до професійної; створює інтелектуальну та емоційну атмосферу у процесі навчання через досвід; надає педагогічну допомогу та психологічну підтримку у вирішенні проблемних, професійно значимих ситуацій учасникам освітнього процесу та дозволяє досягти більш високого рівня засвоєння матеріалу та підвищити ефективність навчання. Це співвідносно з функціями адаптивного навчання, що запропоновані Бондарем В. і Шапошніковою І. [2, с. 143].

Використані джерела:

1. Бондар В., Шапошнікова І. Адаптивне навчання студентів як передумова реалізації компетентнісного підходу до професійної підготовки вчителя. *Рідна школа*. 2013. № 11. С. 36–41.

2. Бондар В., Шапошнікова І. Адаптивне навчання: сутність, структура та принципи здійснення на засадах компетентнісного підходу до фахової підготовки вчителя. *Компетентнісний підхід в освіті: теоретичні засади і практика реалізації*. 2014. С. 143-150. URL: http://pedmaster.ucoz.ua/ii_tom.pdf#page=143 (дата звернення: 18.09.2024)

3. Кисла О. Формування дослідницької компетентності студентів магістратури під час асистентської практики. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка* (Серія: Педагогічні науки), 2015. Вип.125. С. 319-323.

4. Коваль В.О., Шевантаєва А. В. Формування екологічної компетентності майбутніх вчителів початкової школи в процесі проектної діяльності. *Молодий вчений*. 2018. №2.1/54.1 лютий, спецвипуск. С. 55-58

5. Коновальчук М.В., Богдан Т.М. Особливості розробки і впровадження грантового проєкту «Освітнє кафе «ПУНШ» (підтримка учителя нової школи)» на прикордонній території України. *NewInception*, 2023, 3-4 (13-14). С. 21-32.

6. Професійний стандарт «Вчителя закладу загальної середньої освіти» URL: <http://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v2736915-20#Text> (дата звернення: 19.09.2024)

7. Цвєтаєва О.В., Знанецька О.М. Адаптивне навчання в сучасній системі освіти. *Педагогічні науки: зб. наук. праць*. Херсон, 2019. Вип. LXXXVII. С. 170–175.